

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۱۱/۳

تاریخ تصویب مقاله: ۹۱/۴/۲۵

ویژگی روانسنجی پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی دانش آموزان MSLSS

دکتر مهرداد مظاهری*، مرضیه مهاجر بادکوبه**

چکیده

هدف از پژوهش حاضر تعیین اعتبار و روایی پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی دانش آموزان (MSLSS) بود. تعداد ۷۶۵ نفر از دانش آموزان مقطع راهنمایی شهر گرگان (۳۷۶ دختر و ۳۸۹ پسر) به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب و پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی دانش آموزان (MSLSS) استفاده شد. یافته های روانسنجی مربوط به ضرایب پایایی نشان داد که ضرایب آلفای کرونباخ و تصنیف پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی در تمامی خرده مقیاس ها و نمره کل بالا و رضایت بخش می باشد. در تحلیل عاملی با استفاده از روش تحلیل مؤلفه های اصلی و مقادیر بیشتر از یک، ۱۱ عامل به دست آمد که جمعاً ۵۷.۶۴٪ واریانس را تبیین می نمایند. در مجموع پژوهش حاضر شواهدی را برای اعتبار و روایی مناسب پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی ارائه می کند.

واژه های کلیدی: شادکامی، رضایتمندی از زندگی، پایایی، روایی.

* دانشیار روانشناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان و نویسنده مسئول:

Email: mazaherimehrdad@gmail.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه سیستان و بلوچستان

مقدمه

یکی از معیارهای سلامت روان افراد، درجه بالای افکار زندگی (احساس شادی رضایت - لذت بردن از زندگی - با ارزش بودن زندگی و خویشتن و تمایل به ادامه زندگی) می باشد که می تواند در شرایط مختلف محیطی و همچنین عوامل درونی تحت تأثیر قرار گیرند و از طرف دیگر افکاری مثل افکار منفی^۱ در مورد زندگی - افکار مرگ، خودکشی، غمگینی، احساس عدم رضایت از زندگی، بی ارزشی زندگی و خویشتن، یأس، افسردگی ناشی از این افکار از عوامل مختل کننده سلامت روان می باشند (سلاجقه، ۱۳۸۸). همچنین، میلر و تورسون بیان می کنند "تصویر درست تراز سلامتی اینست که آن را یک سازه نهفته مانند شخصیت، خلق یا شادکام بودن تصور نماییم (تیرائی، آشتیانی و رسول زاده طباطبائی، ۱۳۸۷).

مطالعات گوناگون نشان می دهد سلامت روانی سازه واحدی نبوده بلکه مقوله گسترده ای از مؤلفه هاست که این مقاله گسترده را می توان شامل دو مؤلفه، رضایتمندی از زندگی و شادمانی دانست (دینر، سو، لوکاس و اسمیت^۲، ۱۹۹۹). این دو مقوله از موضوعات عمده روانشناسی مثبت می باشند. هدف روانشناسی مثبت این است که در روانشناسی تغییر ایجاد کند و از تفکر انحصاری به اصلاح بدترین خصیصه های زندگی، به سوی ساختن بهترین ویژگیهای آن تغییر جهت دهد. در واقع رضایت از زندگی یا همان کیفیت زندگی ادراک شده^۳ (PQOL) فردی بالا، به نظر می رسد که به عنوان نیرو یا سرمایه روان شناختی در بسیاری از کودکان و نوجوانان می باشد. بین گزارشات PQOL کلی و اندازه گیری های متعدد مشکلات روان شناختی درون شخصی و برون شخصی (مثل عزت نفس پایین، امید، اضطراب، کنترل بیرونی و سبک اسناد ناسازگارانه) در نوجوانان همبستگی قابل توجهی دیده شده است. همچنین روابط معناداری بین گزارشات PQOL و انواع رفتارهای پرخطر در نوجوانان (مثل خودکشی، مصرف

^۱ - Negative Thought

^۲ - Diener, Suh, Lucas, Smith

^۳ - Perceived Quality of Life

الکل و مواد، رفتارهای ریسک پذیر جنسی، رژیم غذایی و رفتارهای ورزشی) دیده شده است. همچنین بین گزارشات PQOL و شاخص های بیماری جسمی و مشکلات تحصیلی همبستگی مشاهده شده است (هوبنر، گیلمن و سولدو^۱، ۲۰۰۷).

علاوه بر موارد مذکور، گزارشات PQOL نقش واسطه ای را در رابطه بین وقایع فشار آمیز زندگی و مشکلات رفتاری درونی و بیرونی نوجوانان ایفا می کند (هوبنر و همکاران، ۲۰۰۷). بنابراین رضایت مندی بالا از زندگی به عنوان سپری درمقابل تاثیرات وقایع فشار آمیز زندگی می ایستد. از طرفی پژوهشها نشان می دهد، شادکامی، تأثیر مهمی در موفقیت افراد دارد. افراد شادکام، نگرش خوشبینانه ای نسبت به وقایع و رویدادهای اطراف خود دارند و به جای جبهه گیری منفی نسبت به اتفاقات پیرامون خود، سعی در استفاده بهینه از این رویدادها دارند. طبق تحقیقات بدست آمده از پژوهش لازاروس، کانر و فولکمن (۱۹۸۰) تفکر مثبت و خوش بینانه موجب ظهور هیجانات مثبت و نیرومندی در برابر استرس خواهد شد. در واقع تفکر شناختی مثبت دارای رابطه ای مثبت با رضایتمندی از زندگی و هیجانات خوشایند مستقل از دیگر متغیرها همچون تحصیلات و درآمد هستند (جونز، راپورت، هانکس، لیچنبرگ و تلمت، ۲۰۰۳).

به اعتقاد برنر^۳ (۱۹۹۸)، میزان شادکامی و رضایتمندی گروه سنی نوجوان و بزرگسال از زندگی، رابطه ای مستقیم با نگرش آنها به زندگی دارد و این بدان معناست که هر چه قدر آنها، از رویدادهای پیرامون خود راضی تر باشند، به همان میزان نیز شادترند و اگر این احساس رضایت، کمتر باشد، به همان میزان، احساس رضایتمندی و شادکامی کمتری دارند. همچنین در مطالعاتی که درباره سن و تاثیر آن بر شادکامی صورت پذیرفت، این طور بدست آمد که سن زنان با عاطفه مثبت رابطه غیر خطی دارد و هیچ گونه ارتباطی با عاطفه منفی ندارد. در مردان،

^۱ - Huebner, Gilman, Suldo

^۲ - Jones, Rappport, Hanks, Lichtenberg & Telmet

^۳ - Brebener

سن با دو متغیر کلیدی در پیش بینی عاطفه در ارتباط است که عبارتند از برونگرایی و جایگاه زناشویی (مراچک و کولارز^۱، ۲۰۰۲). تحقیقات نشان داده اند که افراد جوان در مقایسه با افراد مسن بسته به شرایط احساس شادمانی و بدبختی بیشتری را گزارش کردند. افزون بر آن، نوسانهای جزئی در جنبه شادمانی در طول حیات یافت می شد. با گذشت سن، رضایتمندی از زندگی اندکی افزایش می یافت. تفاوتهای جنسیتی نشان داد که مردها دو روش لذت معلوم و کنترل ذهنی و زنان حمایت، داشتن هدف در زندگی، لذت مجهول و مذهب را ترجیح می دهند (کاج^۲ و لوبومریسکی، ۲۰۰۶).

در واقع نتایج پژوهشها نشان می دهد که قشرهای مختلف جامعه از نظر شادکامی و رضایت از زندگی تفاوت دارند از جمله این که زنان در مقایسه با مردان بسته به شرایط، احساس شادمانی و بدبختی بیشتری را گزارش می کردند. در پژوهشی که توسط کراسلی و لندریج (۲۰۰۵) انجام شد، میزان شادکامی در زنان و مردان متفاوت از یکدیگر بدست آمد. زیرا این دو گروه هر کدام مولفه های جداگانه ای را موجبات شادی می دانند. زنان شادکامی را در مولفه های یاری رساندن به دیگران و جو عاطفی خانواده می دانستند در حالیکه مردان شادکامی را در فعالیت جنسی، خود و داشتن زندگی مطلوب می دانند. اما ونگ و تیموتی^۳ (۲۰۰۹) سطوح بالاتری از شادکامی را در زنان گزارش کرده است. هم چنین ملا باقری، جلال منش و زراعتی (۱۳۸۳) بیان داشته اند که افسردگی در نوجوانان دختر بیشتر از پسران است و بین سن و افسردگی نوجوانان رابطه ای وجود ندارد.

بسیاری از کودکان و نوجوانان عصر حاضر علیرغم نداشتن مشکلات ذهنی و روانی با مشکل "ناشاد بودن" دست و پنجه نرم می کنند. در واقع تحقیقات نشان داده اند نوجوانانی که احساس شادکامی ندارند علاقه چندانی به مدرسه ندارند. سطوح عملکرد آنها در تکالیف

¹- Mroczek, Kolarz

²- Tkach

³- Wong & Timothy

مدرسه پایین تر از سطح عملکرد همکلاسانشان می باشد، در نتیجه پیشرفت تحصیلی چندانی را از خود نشان نمی دهند. اما بر خلاف این گروه، نوجوانانی که سطوح شادکامی بالایی دارند از ظرفیت رفتاری و شناختی بالاتری برخوردار خواهند بود (لوبومریسکی، شلدون و شاخده^۱، ۲۰۰۵). کودکان و نوجوانان آینده هر کشوری هستند، بنابراین تشکیل خانواده خوب، اجتماع و محیط آموزش مناسب باید هدف هر ملتی باشد. شادکامی فقط برای خود و زندگی اجتماعی مان مفید نیست بلکه برای جامعه دنیوی مان نیز مثر مثر می باشد. عدم احساس شادکامی، جنگ و نا آرامی را بدنبال دارد. در واقع سطوح بالای هیجانات منفی مثل خشم و غمگینی، منجر به کاهش تاثیرات اجتماعی سودمند شادکامی و کنترل توجه در کودکان و نوجوانان خواهد شد (شولتز، ایزارد، استپلتون، باکینگهام هاو و بیر^۲، ۲۰۰۹). پس با افزایش شادکامی در این گروه سنی می توان به بهبودی بیماری های ذهنی کودک و خروج از وضعیت ترومای دیگر در آنها کمک نمود.

با اندازه گیری احساس شادکامی و آگاهی از میزان آن می توان به سلامت روان در نوجوانان رسید و نیز از ابتلای آنها به مشکلات رفتاری و خیلی از اختلالات روانی که در آینده به دلیل عدم شادکامی می باشند پیشگیری کرد. جامعه باید در جهت شادکام ساختن این قشر از جامعه کوشا باشد تا در آینده در حد امکان از جامعه ای سالم بهره مند گردیم.

از آنجا که این گروه سنی قادر به بیان آزادانه احساسات خویش نیستند، لذا درمانگران برای تشخیص صفات روانی آنها ملزم به مراجعه به والدین، معلمان و دیگر افراد هستند. منابعی که چندان تعریف دقیق و جامعی را در اختیار روان شناسان، روان پزشکان و یا دیگر مسئولان آموزشی قرار نمی دهد. بدین جهت اندازه گیری های تربیتی- روانی در چند سال گذشته مورد توجه زیادی از جانب طراحان آزمون قرار گرفته است که به راحتی و به شیوه ای ارزان قیمت

¹- Lyubomrisky, Sheldon, Schkde

²-Schultz, Izard, Stapleton, Buckingham-Howe, Bear

اطلاعات سودمندی را جمع آوری و صفات روانی را به مقیاس های قابل قبول برای توصیف، تفسیر و برآورد تفاوت های فردی امکانپذیری نماید. کاربرد اینگونه تستها در کلینیک ها و مراکز درمانی، مدارس و نیز دیگر ارگانها به نحو چشم گیری افزایش یافته است. اینگونه آزمونها رقبای جدی برای هر گونه ابزار و فنون روان شناختی به حساب می آیند.

به منظور ارزیابی جامع و کامل میزان شادکامی کودکان و نوجوانان، باید اطلاعات و دانش کافی در مورد عملکرد کودک در خانه، مدرسه، محیط زندگی و خود نیز فراهم شود. به کمک چنین اطلاعاتی روان شناسان و درمانگران می توانند به والدین و معلمان در یاری رساندن کودکان و نوجوانان در جهت افزایش شادکامی و رضایتمندی از زندگی گامی ارزشمند بردارند. بنابراین هدف اصلی پژوهش حاضر، تعیین پایایی و روایی پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی و بررسی وضعیت شادکامی دانش آموزان مقطع راهنمایی شهر گرگان به تفکیک جنسیت و پایه تحصیلی می باشد.

در واقع هدف اصلی پژوهش حاضر پاسخ گویی به پرسش زیر می باشد:

آیا پرسشنامه مقیاس چندبعدی رضایت از زندگی دانش آموزان یک ابزار پایا و روا جهت اندازه گیری میزان رضایتمندی از زندگی و دیگر ابعاد مورد نظر در جامعه دانش آموزی مقطع راهنمایی شهر گرگان می باشد؟

روش

روش تحقیق پژوهش حاضر از نوع توصیفی می باشد. جامعه آماری پژوهش جاری عبارت است از کلیه دانش آموزان دختر و پسرکه در سال تحصیلی ۸۸-۸۹ در مدارس راهنمایی گرگان مشغول به تحصیل بوده اند. پس از مراجعه به اداره آموزش و پرورش گرگان و تعیین میزان کل دانش آموزان مقطع راهنمایی (سال اول تا سوم راهنمایی) به تفکیک جنسیت، حجم نمونه تعیین شده است.

نمونه و روش نمونه گیری

در این پژوهش از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای استفاده شد. حجم نمونه پژوهش ۷۶۵ آزمودنی بود که به روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. بدین ترتیب که پس از تعیین حجم جامعه آماری (آمارکل دانش آموزان مقطع راهنمایی به تفکیک جنسیت) و تهیه لیست مدارس در هر دو منطقه شهری، تعداد ۱۶ مدرسه از هر منطقه بصورت تصادفی (از هر منطقه ۸ مدرسه دخترانه و ۸ مدرسه پسرانه) انتخاب شدند. پس از مراجعه به هر مدرسه دو کلاس بصورت تصادفی انتخاب و در نهایت از داخل هر کلاس و با توجه به فهرست دانش آموزان تعداد مورد نیاز گروه نمونه بصورت تصادفی منظم (بر اساس شماره های دانش آموزان) انتخاب شدند. سرانجام تعداد ۷۶۵ دانش آموز (دختر و پسر) به تفکیک جنسیت در گروه نمونه قرار گرفتند و پرسشنامه پژوهش بر روی آنها به مورد اجراء گذاشته شد.

ابزار پژوهش

در این پژوهش از پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی دانش آموزان (MSLSS) به منظور اندازه گیری شادکامی و رضایتمندی استفاده شد. ابزار اندازه گیری در این پژوهش، MSLSS، ابزار خود گزارشی ۴۰ سوالی چهارگزینه ای می باشد که در سال ۲۰۰۱ توسط هوبنر جهت استفاده در گروه سنی کودک و نوجوان طراحی شد. پرسشنامه مذکور می تواند به صورت گروهی و فردی مورد استفاده قرار گیرد و به ارزیابی خانواده، دوستان، مدرسه، خود و محیط زندگی و نیز به محاسبه ارزیابی کلی PQOL با استفاده از ترکیب تمامی گزینه ها با یکدیگر می پردازد. این مقیاس برای گروه سنی ۸ تا ۱۸ سال طراحی شده است (گیلمن و هوبنر، ۲۰۰۶). به علت اینکه هر حوزه سوالی، تعداد گزینه ای نامساوی دارد، حوزه و تمامی نمرات با خلاصه کردن پاسخهای هر بخش و تقسیم آنها به تعداد حوزه و یا بخش، قابل مقایسه شده اند. نمرات میانگین می توانند از ۶ تا ۳۶ برای هر حوزه مشخص شوند. نمرات بالاتر،

شاخص سطوح بالاتر PQOL می باشند. MSLSS دارای اعتبار همگرا و متمایز در روابط مهم و مورد انتظار با اندازه گیریهای مشابه و غیر مشابه می باشد. بعنوان مثال، همبستگی مهم و مثبت بین حوزه های مختلف مشتق شده از ساختارهای مشابه مثل عزت نفس، روابط خانوادگی و دوستانه و تجربیات مثبت با همسالان بودن. این ابزار همچنین ارائه دهنده همبستگی مهم و منفی با اندازه گیریهای افسردگی و اضطراب، فشار اجتماعی، و کمال گرایی ناسازگارانه می باشد (هوبنر و همکاران، ۲۰۰۷). MSLSS دارای ضریب اعتبار درونی در همه گروهها و حوزه ها می باشد. ضرایب ثبات درونی (آلفا)، بارها در تحقیقات گوناگون مورد محاسبه قرار گرفته است. یافته ها حاکی از آنست که اعتبار MSLSS از ۷۰٪ تا ۹۰٪ می باشد؛ بنابراین استفاده از آن برای اهداف تحقیقی قابل قبول می باشد. همچنین ضرایب آزمون-پس آزمون در طول ۲ و ۴ هفته تقریباً حدود ۷۰-۹۰ گزارش شده است که این امر نشانی بر اعتبار مقیاس می باشد (دو، ۱۹۹۶؛ هوبنر و همکاران، ۱۹۹۷؛ هوبنر و تری، ۱۹۹۵، به نقل از هوبنر، ۲۰۰۱). در مطالعه ای دیگر که توسط هوبنر، لاگلین، اش و گیلین در سال ۱۹۹۸ انجام شد (هوبنر و همکاران، ۲۰۰۷) ضریب آلفا برای نمره کل بطور ثابتی ۹۰٪ و ضریب آزمون-پس آزمون برای نمره کل در طی ۴ هفته، ۸۱٪ بدست آمد. در حالیکه ضریب اعتبار حوزه از ۵۳٪ (خود) تا ۸۱٪ (محیط زندگی) در طی ۴ هفته محاسبه شده است.

یافته های پژوهش

اعتبار MSLSS: در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه مذکور با استفاده از روش همسانی درونی (ضریب آلفای کرونباخ) و دو نیمه کردن (تصنیف) تعیین گردید. اعتبار مقیاس کل به روش همسانی درونی (ضریب آلفای کرونباخ) در کل نمونه 0.90 و دامنه ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس ها در کل نمونه 0.76 تا 0.88 می باشد (جدول ۱). همچنین از روش دو نیمه کردن نیز جهت تعیین اعتبار، استفاده شد، بدین ترتیب که پرسشنامه بین 30 دانش آموز توزیع و همبستگی بین سؤالات زوج و فرد آزمون مورد بررسی قرار گرفت به طوری که

اعتبار مقیاس کل با استفاده از ضریب دو نیمه سازی گاتمن 0.77 و برای همبستگی بین پرسش ها در نیمه اول 0.79 و برای نیمه دوم 0.89 می باشد. و پایایی مقیاس کل به کمک فرمول اسپیرمن- براون 0.78 به دست آمد.

جدول ۱: ضرایب اعتبار پرسشنامه

مقیاس	تعداد سؤال	پایایی
خانواده	۷	۰/۷۸
دوستان	۹	۰/۷۶
مدرسه	۸	۰/۸۸
محیط زندگی	۹	۰/۸۶
خود	۷	۰/۸۶
کل	۴۰	۰/۹۰

نتایج آزمون همبستگی پیرسون برای رابطه میان خرده مقیاس ها در جدول (۲) آمده است.

جدول ۲: ضریب همبستگی پیرسون میان خرده مقیاس های پرسشنامه MSLSS

خرده مقیاس	خانواده	دوستان	مدرسه	محیط زندگی	خود
خانواده	1				
دوستان	0.129**	1			
مدرسه	0.252**	0.078*	1		
محیط زندگی	0.360**	0.145**	0.234**	1	
خود	0.312**	0.219**	0.109**	0.215**	1

** P<0.01 * P<0.05

همچنان که از جدول ۲ آشکار می شود، با اطمینان ۹۹٪ می توان نتیجه گرفت که رابطه میان خرده مقیاس های مختلف آزمون MSLSS معنی دار است ($P=0.000 < 0.01$)، با روایی^۱ MSLSS: به منظور بررسی روایی پرسشنامه از روایی سازه^۲ استفاده شد. بدین منظور از روش تحلیل عاملی اکتشافی با روش وریمکس استفاده و بررسی مناسب بودن داده ها با استفاده از KMO انجام شد. کفایت حجم نمونه بر اساس شاخص KMO برابر با ۰.۸۵ و آزمون کرویت بارتلت^۳ با خی دو مساوی با ۵۹۳۴.۶۷ و درجه آزادی برابر با ۷۸۰ و معنی داری $P < 0.01$ به دست آمد که بر این اساس کفایت حجم نمونه گیری و اجرای تحلیل عاملی قابل توجیه ارزیابی گردید (جدول ۳).

جدول ۳: بررسی کفایت حجم نمونه گیری

۰/۸۵	معیار کفایت حجم نمونه KMO
۵۹۳۴/۶۷	آزمون کرویت بارتلت. Chi-Square
۷۸۰	درجه آزادی ^۴
.	سطح معنی داری ^۵

به منظور بررسی روایی سازه پرسشنامه از تحلیل عاملی استفاده شده است. در تحلیل فوق، با استفاده از روش تحلیل مؤلفه های اصلی^۶ و با استفاده از چرخش واریماکس چرخش داده شده و مقادیر بیشتر از یک، ۱۱ عامل به دست آمد که جمعاً ۵۷.۶۴٪ واریانس را تبیین می نمایند (جدول ۴). همان طور که ملاحظه می شود، عوامل سؤالات عمدتاً روی عامل اول بار شده اند که نشان از همبستگی درونی آن ها است. به جز سؤال ۲۶ که روی دو عامل به صورت معنی دار بار شده است، بقیه سؤالات به صورت اختصاصی مربوط به یک عامل می شوند (همبستگی با عامل، ۰.۴ و بالاتر). نتایج در جدول (۴) ارائه شده است.

^۱- Validity

^۲- Construct Validity

^۳- Bartlett's Test of Sphericity

^۴- Degrees of Freedom

^۵- Sig

^۶- Principal Components

جدول ۴: نتایج تحلیل عوامل پرسشنامه MSLSS

مؤلفه ها											شماره سؤال
عامل 11	عامل 10	عامل 9	عامل 8	عامل 7	عامل 6	عامل 5	عامل 4	عامل 3	عامل 2	عامل 1	
									6.35	0.56	30
										0.55	22
										0.54	29
										0.53	19
										0.51	33
										0.49	25
										0.48	32
										0.48	18
										0.48	7
										0.47	6
										0.45	1
										0.44	4
										0.44	20
										0.44	23
										0.44	17
										0.43	5
										0.43	3
										0.43	28
										0.42	37
										0.41	27
										0.41	38
										0.41	40
										0.41	21
										0.40	2
										0.40	31
										0.40	24
								0.61		0.61	12
								0.59		0.59	8
								0.58		0.58	9
								0.52		0.52	11
								0.52		0.52	13
								0.51		0.51	16
								0.46		0.46	34
								0.45		0.45	36
					0.43					0.43	10
			0.42							0.42	39
		0.49								0.49	15
		0.48			0.40					0.48	26
		0.47								0.47	14
0.66										0.66	35
2.51	2.63	2.67	2.8	3.08	3.44	3.77	5.7	6.68	8.48	15.88	درصد واریانس
										15.87	واریانس تراکمی
1.01	1.05	1.07	1.12	1.23	1.38	1.51	2.28	2.67	3.39	6.35	ارزش ویژه

با توجه به اینکه پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی دانش آموزان (MSLSS) بر اساس پیشینه تحقیقی موجود بر روی پنج عامل بارگذاری شده است، جهت بررسی روایی سازه به عنوان یک تحلیل اضافی از روش تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد. در این ارتباط عوامل فرضی به ۱ به پنج عامل محدود تا مشخص شود این عوامل چند درصد واریانس را تبیین می نمایند. پس از بررسی مناسب بودن داده ها با استفاده از KMO (۰.۸۲۴) و تایید کفایت حجم نمونه با استفاده از آزمون کرویت بارتلت (با خی دو مساوی با 5157.23 و درجه آزادی برابر با 780 و معنی داری $P < 0.001$)، تحلیل عاملی تاییدی انجام و نتایج به دست آمده نشان داد که در مجموع ۳۰.۰۱ درصد واریانس توسط پنج عامل قابل تبیین می باشد (جدول ۶).

بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر، تعیین پایایی و روایی پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی بوده است. نتایج تحقیق نشان می دهد که ضرایب آلفای کرونباخ و تصنیف پرسشنامه مقیاس چند بعدی رضایت از زندگی در تمامی خرده مقیاس ها و نمره کل بالا و رضایت بخش می باشد. این یافته ها با تحقیقات (دو، ۱۹۹۶؛ هوبنر و همکاران، ۱۹۹۷؛ هوبنر و تری، ۱۹۹۵، به نقل از هوبنر، ۲۰۰۱ و هوبنر و همکاران، ۲۰۰۷) همسو می باشد. افزون بر این، روایی سازه پرسشنامه مذکور با استفاده از تحلیل عاملی انجام گرفت. در تحلیل فوق با استفاده از روش تحلیل مؤلفه های اصلی و مقادیر بیشتر از یک، ۱۱ عامل به دست آمد که جمعاً ۵۷.۶۴٪ واریانس را تبیین می نمایند. که عوامل سؤالات عمدتاً روی عامل اول بار شده اند که نشان از همبستگی درونی آن ها است. به جز سؤال 26 که روی دو عامل به صورت معنی دار بار شده بود، بقیه سؤالات به صورت اختصاصی مربوط به یک عامل بودند (همبستگی با عامل، 0.4 و بالاتر). تأیید تحلیل های عاملی، تصدیقی بر مدل چند بعدی مقیاس می باشد. این یافته ها با تحقیقات هوبنر (۲۰۰۱) و هوبنر و همکاران (۲۰۰۷) هماهنگ می باشد. بنابراین، پرسشنامه مقیاس

چند بعدی رضایت از زندگی ابزاری است که می توان از آن به عنوان وسیله پایا و معتبر برای اندازه گیری میزان شادکامی نوجوانان توسط روانشناسان و پژوهشگران مورد استفاده قرار گیرد. در مطالعه ای که توسط هوبنر، برانتلی، نگل و والس (۲۰۰۲)، به نقل از هوبنر و همکاران، (۲۰۰۷) با استفاده از MSLSS اجرا شده است، همبستگی بین نوجوانان و والدینشان از درجه ۰.۴۱ تا ۰.۵۵٪ در ۵ حوزه از مقیاس بدست آمده است. دو و هوبنر (به نقل از هوبنر، ۱۹۹۱) همبستگی بین دانش آموزان مقطع دبیرستان و والدینشان را در مقیاس MSLSS، ۰.۴۸٪ بدست آوردند. در حالیکه گیلن و هوبنر (۱۹۹۷)، به نقل از هوبنر و همکاران، (۲۰۰۷) همبستگی ۰.۵۵٪ را بین دانش آموزان مقطع راهنمایی و والدینشان در مقیاس فوق بدست آوردند. در مطالعه حاضر بیشترین میزان رضایتمندی گروه نمونه مربوط به مقیاس خانواده بوده است (جدول ۲). این یافته منطبق با نتایج بدست آمده از پژوهش قندهاریزاده (۱۳۷۸) است مبنی بر این مطلب که خانواده و حمایت آن از کودک بعنوان یک عامل میانجی بر سلامت روانی و نیز افزایش شادکامی می تواند مداخله کند. در پژوهش حاضر احتمالاً دانش آموزان دختر و پسر شرکت کننده در آزمون دارای حمایت خانوادگی بالا و نیز جو عاطفی خانوادگی مطلوبی بوده اند. یافته پژوهش حاضر حاکی از آنست که میزان رضایتمندی دانش آموزان دختر و پسر در مقیاس مدرسه در حد پائین می باشد، که می تواند تأییدی بر نتایج حاصل از تحقیق نووک و تامسون (۲۰۰۷)، به نقل از مک رینولدز^۱ (۲۰۰۸) باشد مبنی بر اینکه مدرسه میزان شادکامی دانش آموزان را کاهش خواهد داد. همچنین ویلیامسون و کالینگفورد (۱۹۹۸) به این نتیجه رسیدند که قوانین مدرسه دارای همبستگی منفی با شادکامی و بهزیستی در دانش آموزان می باشد. این امر نیز با نتایج کارین، آلبرشتین و کوارنستروم^۲ (۲۰۰۳) که بیان داشته اند تجارب استرس زا با شادکامی رابطه معکوس دارد صدق می کند. در مطالعه حاضر احتمالاً دلیل نارضایتی دانش آموزان گروه نمونه به دلیل

¹ - McReynolds

² -Karin, Albreksten & Qvarnstrom

فشار فعالیتهای مدرسه و قوانین نه چندان منعطف برنامه های درسی می باشد. بنظر می رسد تجربیات مدرسه عمیقا در ارتباط با نوع ساختار برنامه های درسی، روشهای مدیریت کلاس و حمایت ادراک شده مدرسه می باشد. ملا باقری و همکاران (۱۳۸۳) بیان داشته اند که افسردگی در نوجوانان دختر بیشتر از پسران است که این امر مغایر با نتایج بدست آمده از مطالعه حاضر می باشد. یافته ما حاکی از آنست که دانش آموزان پسر در مقایسه با دانش آموزان دختر در چهار مقیاس احساس رضایتمندی از زندگی نمرات بالاتری را کسب کردند و این بدان معنی است میزان رضایتمندی آنها بیشتر از دانش آموزان دختر می باشد. از آنجا که سطوح شادکامی تاثیر گذار بر سلامت ذهنی و جسمی کودکان و نوجوانان می باشد، اندازه گیری شادکامی می تواند در جهت تقویت ارزیابی، طرحهای مداخله ای و تلاشهای بهبود سلامت و احساس شادکامی و رضایت از زندگی برای تمامی کودکان و نوجوانان مفید واقع شود. در واقع می توان از بررسی میزان شادکامی نوجوانان در تمامی ابعاد مذکور (خانواده،...) بعنوان شاخص تعدیل شرایط درمانی، طرحهای مداخله ای و نیز تلاشهای بهبود سلامت استفاده کرد. در این باره هیچ محدودیتی برای کودکان و نوجوانان مبتلا به مشکلات رفتاری بالینی و تحصیلی وجود ندارند.

منابع

- ۱- تهرانی، رامین؛ فتحی آشتیانی، علی؛ رسول زاده طباطبایی، کاظم. (۱۳۸۷). بررسی سهم تاثیر جهت گیری مذهبی بر سلامت روان در مقایسه با عوامل جمعیت شناختی، فصلنامه علمی- تخصصی روان شناسی و دین. دوره ۱، شماره ۳، صص ۳۷ - ۶۲.
- ۲- سلاجقه، صادق. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین منبع کنترل با افکارزندگی و مرگ دردانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- ۳- قندهاریزاده، افسانه. (۱۳۷۸). بررسی رابطه بین حمایت اجتماعی (خانواده - دوستان) و سلامت روانی نوجوانان، پایان نامه کارشناسی ارشد بالینی، دانشگاه فردوسی مشهد.
- ۴- ملا باقری، معصومه؛ جلال منش، شمس الملوک؛ زراعتی، حجت. (۱۳۸۵). بررسی میزان نشانه های افسردگی نوجوانان و ارتباط آن با رضایت زناشویی مادران آنان در شهرستان توپسرکان در سال ۱۳۸۳. فصلنامه اصول بهداشت روانی، دور ۸، شماره ۲۹، صص ۴۳-۵۰.
- 5-Brebner, J, (1998). Happiness and personality, *Personality and Individual Difference*, 25, 279-296.
- 6-Crossley, A & Langdridge, D, (2005). Perceived Sources of Happiness: A Network Analysis, *Journal of Happiness Studies*, 6, 107-135.
- 7-Demir, M., Özdemir, M & Weitekamp, L.A, (2007). Looking to happy tomorrows with friends: Best and close friendships as they predict happiness, *Journal of Happiness Studies* , 8, 243-271.
- 8-Diener, E., Suh , E.M, Lucas, R.E & Smith, H.E, (1999). Subjective well-being: Three decades of progress, *Psychological Bulletin*, 125, 276 - 302.
- 9-Huebner, E.S, (1991). Further validation of the Students' Life Satisfaction Scale: The independence of satisfaction and affect ratings, *Journal of Psychoeducational Assessment* , 9, pp. 363-368.
- 10-Huebner, S., Gilman, R & Suldo, S.M, (2007). Assessing Perceived Quality of life in Children and Youth, South Crolina.
- 11-Huebner, S, (2001). Manual for the Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale. Department of Psychology , Columbia.

- 12-Jones, T., Rapport, L., Hanks, R., Lichtenberg, P & Telmet, K, (2003). Cognitive and psychosocial predictors of subjective well-being in urban older adults, *Clin Neuropsychol* , 17, 3 – 18.
- 13-Lackland, S, (2001). Satisfaction with life among international students: An exploratory study, *Social Indicators Research*. 53, 315-337.
- 14-Lazarus, R.S., Kanner, A.D & Folkman, S, (1980). Emotions: A Cognitive-phenomenological analysis. In Plutchik R and Kellerman H. *Emotion: Theory, research and experience*, New York: Academic, 182-217.
- 15-Lyubomirsky, S., Sheldon, K & Schkde, D, (2005). Pursuing happiness:the architecture of sustainable change, review of general psychology, 9, 111-131.
- 16-Karin, G., Albreksten, G & Qvarnstrom, (2003). Association between psychosocial factor and happiness among school adolescent, *International Journal of nursing practice*, 9, 166-175.
- 17-McReynolds, K, (2008). Childrens' Happiness, *Encounter Magazine: Education for Meaning and Social Justice*, new York.
- 18-Mroczek ,D.K & Kolarz, C.M, (1998). The Effect of Age on Positive and Negative Affect: A Developmental Perspective on Happiness, *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 1333-1349.
- 19-Schultz, D., Izard , C.E., Stapleton, L.M., Buckingham-Howe, S & Bear, G.A, (2009). Children's social status as a function of emotionality and attention control, *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30, 169-181.
- 20-Tkach, C & Lyubomirsky, S, (2006). How Do People Pursue Happiness?: Relating Personality, Happiness-Increasing Strategies, and Well-Being, *Journal of Happiness Studies*, 7, 183-225.
- 21-Willamson, I & Cullingford, C, (1998). Adolescent alienation, Its correlates and consequence, *Educational Studies*, 24, 333-343.
- 22-Winstead, B.A., Derlega, V.J., Lewis, R.J & Sanches-Hucles, J, (1992). Friendship,Social interaction and coping with stress, *Communication Research*, 19, 193-211.
- 23-WONG, S.S & LIM Timothy, L, (2009). Hope versus optimism in Singaporean adolescents : Contributions to depression and life satisfaction, *Personality and individual differences*, 46, 648-652.

ضمایم

سوالات پرسشنامه MSLSS

سوال	سوالات پرسشنامه MSLSS
۱	از اینکه در خانه و کنار خانواده ام باشم لذت می برم
۲	اعضای خانواده ام با یکدیگر خوب رفتار می کنند
۳	دوست دارم اوقاتم را در کنار پدر و مادرم بگذرانم
۴	من و پدر و مادرم کارهای جالبی را با یکدیگر انجام می دهیم
۵	خانواده ام را از هر چیز دیگری بیشتر دوست دارم
۶	اعضای خانواده ام با یکدیگر خوب صحبت می کنند
۷	پدر و مادرم با من مهربان هستند
۸	رفتار دوستانم با من خوب است
۹	دوستانم با من مهربان هستند
۱۰	دوستانم را دوست ندارم، ای کاش دوستان دیگری داشتم
۱۱	دوستانم برایم بی ارزش هستند
۱۲	دوستانم خیلی خوب هستند
۱۳	وقتی با دوستانم هستم خیلی به من خوش می گذرد
۱۴	وقتی با دوستانم هستم به من بد می گذرد
۱۵	تعداد دوستانم کافی است
۱۶	اگر به کمک احتیاج داشته باشم دوستانم مرا کمک خواهند کرد
۱۷	همیشه منتظر هستم تا به مدرسه بروم چون مدرسه را دوست دارم
۱۸	دوست دارم بیشتر در مدرسه بمانم
۱۹	مدرسه برایم جالب است
۲۰	ای کاش به مدرسه نمی آمدم چون مدرسه را دوست ندارم

۲۱	در مدرسه چیزهایی است که من آنها را دوست ندارم
۲۲	فعالیت هایی را که در مدرسه انجام می شود دوست دارم
۲۳	در مدرسه چیزهای زیادی یاد می گیرم
۲۴	زمانی که در مدرسه هستم احساس بدی دارم
۲۵	جایی را که در آن زندگی می کنم دوست دارم
۲۶	همسایگانمان را دوست ندارم
۲۷	خانه مان را دوست ندارم، ای کاش در خانه دیگری زندگی می کردیم
۲۸	جایی را که در آن زندگی می کنم دوست ندارم، ای کاش در جای دیگری زندگی می کردیم
۲۹	همسایگانم را دوست دارم
۳۰	کوچه و محله زندگی مان را دوست دارم
۳۱	آدم های این شهر بدجنس هستند
۳۲	خانه ما زیبا است
۳۳	در جایی که من زندگی می کنم چیزهای جالب زیادی وجود دارد
۳۴	آدم خوشگلی هستم
۳۵	اهل شوخی کردن هستم
۳۶	آدم خوبی هستم
۳۷	بیشتر آدم ها من را دوست دارند
۳۸	من خیلی از کارها را می توانم خیلی خوب انجام دهم
۳۹	دوست دارم کارها و چیزهای جدیدی را انجام دهم
۴۰	خودم را دوست دارم